ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Κάθε νυχτιὰ ἡ Μαρία πρόσμενε
Τὸ Φλώρη της, τὸν ἀγαπό της,
Κι' αὐτὸς ἐρχόταν κι' ἀνατάραζε
Τὸ ντέφι κάτου στὸ παράθυρό της.

Καὶ τὸν ἀχὸ γροικοῦσεν ἡ μυριόμορφη
Ποὺ ἐστέλναν τὰ χρυσᾶ τὰ ζίλλια
Καὶ τὰ σκαλιὰ γοργοκατέβαινε
Κι' ὠνειρευόταν τοῦ ἀκριβοῦ τὰ χείλια....

Πέρα στοὺς κήπους πήγαιναν μακριά,
Πηγαίναν στὰ μαυρόφυλλα τὰ δάση,
Καὶ παίζαν κ' ἡ Μαρία γοργότρεχε
Τὶς ἀχτῖδες τοῦ φεγγαριοῦ νὰ πιάση.

Κι' ἀκούγανε τὴν τρίλλια τοῦ ἀηδονιοῦ
Μέσ' τὸ πλατὺ τὸ ἐρωτικὸ περβόλι
Κι' ἁπλῶναν γιὰ τὸ κάθε λούλουδο
Κι' ὅλοι τὸ Φλώρη μακαρίζαν, ὅλοι!

Μὰ ὁ Μῆτρος ὁ ζηλιάρης κι' ὁ κακὸς
Μιὰ νύχτα τοὔστησε καρτέρι
Καὶ κάτου ἀπ' τῆς Μαρίας τὸ παράθυρο
Τοὔσκισε τὴν καρδιὰ μ' ἕνα μαχαῖρι.

Κ' ἔσκουζεν ὁ βορριᾶς καὶ δέρνονταν
Κ' ἔφευγεν ὁ φονιᾶς καβάλλα
Μαῦρος στὴ νύχτα τὴν ἀφέγγαρη:
Καὶ θύμιζε τοῦ Χάρου τὴ φευγάλα!

Κι' ὅλο φυσοῦσεν ὁ βορριᾶς καὶ τοῦ ντεφιοῦ
Χτυποῦσε τὰ μετάλλινα τὰ ζίλλια
Καὶ ἡ κόρη τὰ σκαλιὰ κατέβαινε
Κι' ὀνειρευότον τοῦ ἀκριβοῦ τὰ χείλια. ..

Προβαίνει στὸ κατῶφλι ἀνέγνοιαστη
Κι' ἀπάντεχα θωρεῖ — ὦ λοχτάρα! —
Νεκρὸ τὸν ἄντρα καὶ τὸ ντέφι μοναχὸ
Νὰ σπαρταράῃ στὴ βραδινὴν ἀντάρα....

Μόναχο· Ἀλωνάρης 1908.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ναι ἴσα ἴσα τί εἶν' ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ὁρίζει τὴ μορφὴ καὶ τοῦ ἀλλάζει τὴν παράσταση μέσα στοὺς διάφορους καιροὺς καὶ τόπους. Ὁ ποιητὴς στὴν ἀνάγκη τῆς ψυχῆς του ἀκούει, ποὺ ζητάει νὰ ἐκφράσῃ σὲ ὁμορφιὰ τὶς συγκινήσεις του, τὰ συναισθήματά του, τὶς ἰδέες του, τὶς ἐντυπώσεις του Μὰ ὅλ' αὐτὰ ἀπὸ ποῦ πηγάζουν; Ἀπὸ μέσα του μονάχα; Καὶ τὴ μορφὴ τῆς ὁμορφιᾶς ποὺ τοὺς δίνει, ποῦ τὴ βρίσκει; Μέσα του μονάχα; Ἢ μὴν ὑπάρχουν κάποιες ὑπερούσιες, ἀπόλυτες ἰδέες κ' ἔννοιες ποὺ τοῦ τὴν ὑπαγορεύουν; Μὰ τότε τὰ πράγματα ποὺ τὸν συγκινοῦν, τί τοῦ χρειάζουνται; Γιὰ ὑλικὸ συνθηματικὸ μονάχα, ὡς μέσο για νἀνέβῃ στὴν ἀπόλυτη ἰδέα τοῦ ὡραίου; Ἢ μὴν ἁπλούστατα, ὅσο κι ἂν φαντάζεται ὁ ἴδιος πὼς ὅλα τἀντλεῖ μόνον ἀπὸ μέσα του, ὑπάρχει ὡς τόσο κάποια κρυφὴ ἀνταπόκριση ἀνάμεσα ψυχῆς του καὶ πραγμάτων, μήπως ὅλα τὰ συναισθήματα, οἱ ἰδέες του κτλ. προσδιορίζονται ἀναγκαῖα κι ἄθελά του κι ἀσυναίσθητα ἀπὸ τὰ πράγματα, μὲ τὰ ὁποῖα, ὅσο κι ἂν τὰ βλέπῃ ἔξω του κι ἀντίκρυ του, εἶναι δεμένος ἀδιάσπαστα, ἀποτελεῖ κι ὁ ἴδιος ἕνα μόριό τους καὶ κατὰ συνέπεια ἡ ψυχή του δὶν εἶναι παρὰ ἕνας ἀντίλαλος συνειδητὸς ἢ ὑποσυνείδητος ἢ κι ὁλότελα ἀσυνείδητος τῶν τελευταίων;

Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ τὸ πῶ στὸν ποιητὴ τοῦ Μάρθα πὼς ἐγὼ πιστεύω τὸ τελευταῖο. Γιὰ μένα ὁ ποιητὴς ὄχι μονάχα ἀντικειμενικὰ εἶναι δεμένος μὲ τὴν κοινωνία, γιατὶ ἀντλεῖ ἀναγκαῖα ἀπὸ τὰ πράγματά της, μὰ κ' ὑποκειμενικά, σὰ μέλος της ἐξηρτημένο ἀπὸ αὐτή, ἐπηρρεάζεται ἀπὸ τὰ αἰσθήματά της, ἀπ' τὴν ἰδέα της γιὰ τὴ ζωή, ἀπ' τὰ ἰδανικά της. Ἡ κοινωνικὴ συνείδησή του εἶν' ἀδύνατο νὰ

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΠΑΛΛΑΝΤΕΣ

(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιοῦνται! δραχμὴ ἡ καθεμιὰ στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ».

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΧΙ ΤΑΡΤΑΡΙΝΙΣΜΟΙ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Μιὰ γνώμη σωστὴ διάβασα σὲ κάπια Ἀθηναϊκη φημερίδα, νὰ μὴ γίνεται, λέει, πλατιὰ κουβέντα στὶς φημερίδες γιὰ τὰ γυμνάσια τῶν ἐφέδρων οὔτε νὰ δημοσιεύουνται ταρταρινικὲς περιγραφὲς γιὰ τὶς ψευτομάχες ποὺ θὰ γίνουνε μεθαύριο, γιατὶ θὰ γελοῦνε οἱ ξένοι ποὺ θὰν τὰ διαβάζουνε, μάλιστα οἱ ὀχτροί μας, καὶ θὰ μᾶς κοροϊδεύουνε γιὰ Ταρταρίνους καὶ ξεπεσμένους, ἀφοῦ χαλνᾶμε τὸν κόσμο καὶ τὸ τελαλοῦμε δεξιὰ ζερβὰ γιὰ δέκα εἴκοσι ψωροχιλιάδες στρατὸ ποὺ μαζώξαμε καὶ γυμνάζουμε. Καλὰ καὶ ἅγια ὅλ' αὐτά, μὰ ἡ ἴδια φημερίδα, σ' ἄλλη στήλη μᾶς πληροφόρησε κοντὰ στ' ἄλλα πῶς οἱ ἔφεδροι σήμερα φάγανε σοῦπα καὶ βραστὸ καὶ πὼς «ὁ πρίγκηψ Χριστόφορος ἐδοκίμασε τὸ συσσίτιον καὶ τὸ εὗρεν ἄριστον».

Ὅτα λοιπὸν ἡ ἴδια φημερίδα δὲν ἐφαρμόζει κεῖνα ποὺ διδάσκει, πῶς θὰ τὰ ἀκούσουν οἱ ἄλλοι καὶ θὰ τὰ παραδεχτοῦν;

Δικός σου

ΓΙΑΝΝΗΣ

μὴν προσδιορίζεται ἀπὸ τὴ συνείδηση τῆς κοινωνικῆς ὁμάδας ποὺ ἀνήκει καὶ συνεπῶς τὸ ἔργο του δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶν' ἕνας ἀντίλαλος τῶν τάσεών της. Ἡ κοινωνία δὲν εἶναι ὀργανισμὸς ποὺ μπαίνουμε καὶ βγαίνουμε ὅταν κι ὅπως μᾶς καπνίσῃ, μὰ γεννιούμαστε σ' αὐτόν, δεμένοι μ' ἄσπαστα δεσμὰ μαζί του. Τὸ κοινωνικό μας ἔνστιχτο εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ στοιχειώδη ζωϊκὰ τἀνθρώπου κι ὁ ποιητὴς στὴ δημιουργία του δὲ θὰ μπορέσῃ νἀποφύγῃ τὴ συνενέργειά του. Ὅσο κι ἂν δὲν τὸ θέλῃ, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνεται, τοῦ εἶν' ἀδύνατο νἀντικρύζῃ τὰ πράγματα, ποὺ τὸν συγκινοῦν, χωρὶς τὸ πρίσμα τῆς κοινωνικῆς ὁμάδας ποὺ ἀνήκει εἴτε ἀπὸ γέννηση, εἴτε ἀπὸ θεληματικὴ προσχώρησή του. Ἢ ἐνδιαφέρεται ἢ ἀδιαφορεῖ ὁ ἴδιος, τὸ ἔργο του θὰ ἔχῃ ἀπαραίτητα τὴν κοινωνική του σημασία, ἡ ἰδέα ποὺ θὰ τὸ κινῇ, ἢ θὰ βγαίνῃ ἀπ' αὐτό, θἀνήκῃ φυσικὰ στὴν τάξη τῶν ἰδεῶν ποὺ πηγάζουν ἀπ' τὴ σύνθεση τῶν πραγμάτων τοῦ καιροῦ του καὶ θἄναι ἢ προοδευτική, ἢ στάσιμη καὶ πισοδρομικὴ ἀνάλογα μὲ τὸ ζωτικὸ ἔνστιχτό του, ἀνάλογα μὲ τὶς προσπάθειες τῆς κοινωνικῆς ὁμάδας ποὺ ἐκφράζει αὐτὴ ἡ ἰδέα. Αὐτὸ τουλάχιστο μᾶς δείχνει κ' ἡ ἱστορία τῆς τέχνης καὶ φιλολογίας. Κάθε καλλιτέχνημα γεννήθηκε κάτω ἀπ' αὐτὸν τὸν νόμο κ' ἔκφρασε πάντα σ' ὁμορφιὰ τὶς ἰδέες, τὶς τάσεις=ἀνάγκες τῶν πραγμάτων τοῦ καιροῦ του. Αὐτὸ ποὺ λέμε πὼς ὑπάρχουν ποιητὲς καὶ καλλιτέχνες ποὺ δημιουργοῦν ὄξω ἀπ' τὸν τόπο καὶ τὸ χρόνο εἶν' ἕνα σχῆμα μεταφυσικὸ μονάχα. Ἴσως αὐτοί, ἀκριβῶς μὲ τὸ μεγάλο ζωτικὸ ἔνστιχτό τους—νὰ μπόρεσαν νὰ ξεχωρίσουν καὶ νὰ παραστήσουν τὸ αἰώνια λογικὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο, τὶς πιὸ διαρκεῖς ἀξίες τῆς ζωῆς τῆς ἐποχῆς τους, διακρίνοντας μέσα σ' αὐτὴ τὸ ὑγιέστερο, τὸ ζωτικότερο, τὸ δυνατότερο καὶ μονιμότερο, ὡς τόσο κανένας δὲ δημιούργησε ἔξω ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς του, ἀλλ' ἀπάνω σ' αὐτά, μέσα σ' αὐτὰ καὶ πέρα ἀπ' αὐτὰ κατὰ τόσο μόνο, ὅσο ἡ σύχρονή τους σύνθεση τοῦ ἐπέτρεπε νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀλλαγή τους μὲ τὸ προορατικό του. Ἴσως ὁ ποιητὴς ἀκριβῶς ἀπ' τὴν ὁρμή του νὰ δημιουργῇ καινούριες πάντοτε μορφὲς γυρεύει μὲς στὰ πράγματα καινούριες τους συνθέσεις. Δὲν ἀρκεῖται στὶς ὑπάρχουσες, στὶς αἰσθητὲς σ' ὅλους, στὶς συνηθισμένες, μὰ τὸ ἔνστιχτο τὸν τραβάει στὶς νέες καταστάσεις ποὺ τείνουν γύρω του τὰ πράγματα κ' ἔτσι πρὶν μορφωθοῦν οἱ τελευταῖες, ἐκεῖνος μᾶς δίνει ἕναν ὑπαινιγμὸ γι' αὐτές, ὑποδηλώνει τὶς νέες ἀξίες τῆς ζωῆς, ἐνσαρκόνει τὶς τάσεις της, παρασταίνοντας μὲ τὶς μορφές του τὶς δυνάμεις ποὺ ἐνεργοῦν στὰ πράγματα καὶ τὰ σπρώχνουν στὶς καινούριες τους συνθέσεις. Μπορεῖ λοιπὸν νὰ πῇ κανεὶς πὼς ἡ ὁρμὴ τοῦ ποιητῆ γιὰ νέες μορφὲς καὶ παραστάσεις ἀνταποκρίνεται μὲ τὴν παρόμοια τῆς ζωῆς ὁρμὴ κ' ἔτσι ἐκεῖνος γίνεται ἡ συνδετικὴ γέφυρα τοῦ τωρινοῦ μὲ τὸ μέλλον, ὁ δρομοδείχτης τῆς ἐξέλιξης, ὁ φάρος τῆς ζωῆς, ὄχι διδάσκοντας καὶ δίνοντας παραδείγματα γιὰ μίμηση, ὅπως ἀρέσει στὸν ποιητὴ τοῦ Μάρθα νὰ συμπερκίνῃ πὼς ζητάω ἐγὼ ἀπ' τὴν τέχνη, ἀλλὰ δείχνοντας αἰσθητὰ μὲ τὴν παραστατική του δύναμη τὸ λογικὸ καὶ ἀναγκαῖο δρόμο τῶν πραγμάτων κ' ἔτσι ξυπνώντας κι ὀρθώνοντας ὅπου ἀπαντάει τριγύρω του, παρόμοιο ζωτικὸ ἔνστιχτο στὸ νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν τὸ δρόμο. Τέτοιοι εἴταν κ' εἶναι οἱ γνήσιοι ποιητὲς κι αὐτὴ εἶναι κ' ἡ τιμιότητα τῆς τέχνης, ἀπ' τὴν ὁποία μὲ συμβουλεύει ὁ φίλος μου νὰ φυλάξω κ' ἐγὼ τὴν ποίησή μου. Μοῦ φτάνει μόνο νὰ τοῦ πῶ πὼς οἱ ποιητὲς ποὺ ἐνόησα κ' ἐννοῶ δὲν εἶναι ποιητὲς τοῦ εἴδους μου καὶ τοῦ ἀναστήματός μου. Οἱ ποιητὲς ποὺ ἐννοῶ βγῆκαν καὶ βγαίνουν σὲ καιροὺς καὶ τόπους, ποὺ στὰ πράγματα «ποὺ τοὺς συγκινοῦν» φυσᾶνε τάσεις ἀλλαγῆς, ποὺ τὶλόγυρά τους συνταράζεται σὰν πλατιὰ ἀγριοθάλασσα καὶ δὲ μουχλιάζει καὶ δὲ σέπεται σὰν ἀπόμερη βαλτόδια λίμνη. Στὴ στερνὴ περίσταση μούχλες ὀνείρων, ἄχνες ὄμορφων ψεμάτων, φιλοσοφίες θανάτων κι ἀπόκοσμων μυστικισμῶν κ' αἰσθητισμῶν τὸ ἀνάγνωσμα ἔχουν μονάχα θέση. Ὅταν γιὰ ἕναν ποιητὴ ἡ ἴδια ἡ ζωὴ δὲν ἔχει σημασία καμμιά, πὼς θἀξιώσουμε νὰ δώσῃ καὶ στὸ ἔργο του κοινωνικὴ σημασία! Δικαίωμά του αὐτό, ὅσο τὸ μέτρο του δὲν τὸ ἐπεκτείνει πέρα ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Ὅταν ὅμως θέλῃ νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴν τέχνη γενικὰ καὶ γιὰ τὴ θέση της στὴν κοινωνία, θἄξιζε νἄρριχνε μιὰ ματιὰ βαθύτερη τριγύρω του καὶ ἄλλη μιὰ στὴν ἱστορία. Ἐκεῖ θὰ δῇ ἂν οἱ καλλιτέχνες, ποὺ φέγγουν ἥλιοι κι ἄστρα στὸ στερέωμα τῆς τέχνης τῶν αἰώνων, εἴταν κ' εἶναι φαινόμενα μοναδικὰ καὶ χωρισμένα ἀπ' τὸ γύραθέ τους, ἤ, συνδεμένοι στενότατα μὲ τοῦτο, συγκέντρωσαν στὰ ἔργα τους ὁρμὲς καὶ τάσεις ἑνὸς σύνολου κοινωνικοῦ πρὸς τὰ παραπέρα καὶ τὰ πκραπάνω· ἐκεῖ θὰ δῇ ἂν κυνήγησαν ἐνδάλματα ὑπερούσια ὁμορφιᾶς κλεισμένοι στὴ ζωὴ τὸνείρου τους, ἢ ἀποτύπωσαν σὲ ὁμορφιὰ τὸ λογικὸ συναγόμενο τῶν τάσεων τῆς ἐποχῆς τους στὴν περιοχὴ τῆς τέχνης· τέλος ἂν τούτη, ὅσο κι ἂν φαίνεται πὼς κυνηγάει σκοποὺς δικούς της, εἶναι τωόντι ἀδιάφορη καὶ ξένη πρὸς τὴν κοινωνία ἢ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ὀργανικές της λειτουργίες. Δηλ. ὄχι πολυτέλεια τῆς ζωῆς μὰ ἀνάγκη της, σὰν ἀνάγκη τῆς ψυχῆς τἀνθρώπου ποὺ εἶναι, κατὰ συνέπεια δουλεύτρα της, συντελεστὴς στὴν πρόοδό της κ' ὑποταγμένη στὶς ἀπαιτήσεις της καὶ στὰ ἰδανικά της. Δὲ λέω ἐδῶ τἀτομικὸ αἰσθητικό μου credo, ἀλλὰ τὸ credo τῆς ζωῆς καὶ μένω στὴ διάθεση τοῦ ποιητῆ τοῦ Μάρθα νὰ τοῦ ἐξηγήσω στὸ πρῶτο νεῦμα του ὅ,τι τυχὸν μένει ἀόριστο καὶ σκοτεινὸ ἀπ' τὴν παραπάνω ἀνάπτυξή του.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ